

Nomenclàtor Toponímic Valencià

La base de dades de noms geogràfics de la Generalitat Valenciana

Versió 2.0 // Maig 2026

1. ¿QUÈ ÉS EL NOMENCLÀTOR TOPONÍMIC VALENCIÀ?

El Nomenclàtor Toponímic Valencià o NTV és un projecte interdisciplinari dut a terme per dos institucions valencianes, l'Institut Cartogràfic Valencià (ICV) i l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), en el qual han participat un conjunt de professionals de diferents àmbits (cartògrafs, enginyers geodèsics, informàtics, lingüistes, geògrafs, etc.). El projecte comprén la recopilació, la normalització i la georeferenciació de la toponímia valenciana major i menor.

L'NTV està allotjat en una base de dades georeferenciada que permet la incorporació i actualització de les seues dades de manera progressiva i constant, de manera que es posa a l'abast del públic al mateix temps que es crea. Actualment conté més de 120.000 topònims classificats segons tres paràmetres: importància, geometria i tipologia.

En funció de la importància, l'NTV conté macrotopònims o toponímia major que estudia topònims de ciutats, termes municipals, grans serres i rius i altres accidents topogràfics notables, i microtopònims o toponímia menor, que estudia les partides, paratges, masies, fonts, barrancs, turons, i altres accidents geogràfics d'escassa importància, que no transcendixen els límits d'un municipi. A més, i amb l'objectiu de poder visualitzar mapes a diferents escales, s'ha inclòs una nova variable d'importància per a classificar els topònims de l'NTV en funció de l'escala de representació.

Les geometries de representació dels topònims de l'NTV es dividixen en tres classes:

- Puntuals, per a aquells elements que la seua localització està definida en una extensió de terreny relativament xicoteta, com per exemple coves, fonts, edificis, pics, ...
- Lineals, que definix elements cartogràfics representats de manera lineal, com a barrancs, camins, serres, sende, ...
- Poligonals, per a elements que abasten una superfície de terreny major, com a paratges, parcs naturals, municipis, embassaments, ...

En l'NTV existixen al voltant de 300 classes de topònims diferents segons la seua tipologia: paratges, aparcaments, barris, polígons industrials, camins, rius, serres, restes arqueològiques, ermites, barrancs...

Topònim	Importància	Geometria	Tipologia
Camí de Dalt	Toponímia menor	Linial	Camins
El Bovalar	Toponímia menor	Poligonal	Paratges
Font de l'Oro	Toponímia menor	Puntual	Fonts
Cova de la Mà	Toponímia menor	Puntual	Coves
Barranc de Carraixet	Toponímia major	Lineal	Barrancs
València	Toponímia major	Poligonal	Municipis

Figura 1: Exemple de topònims de l'NTV

2. ORÍGENS I EVOLUCIÓ DEL NOMENCLÀTOR TOPONÍMIC VALENCIÀ.

S'establixen sis períodes de temps des dels inicis de l'NTV fins al moment actual. Són estos:

1. Entre 1990 – 1998. La Conselleria de Cultura recopila la toponímia dels 542 municipis de la Comunitat Valenciana. Com a resultat s'obté una base de dades alfanumèrica de 50.000 topònims amb una densitat de 2,6 topònims per quilòmetre quadrat. Esta recopilació és coneguda com a Corpus Toponímic Valencià.
2. Entre 2000 – 2008. L'Institut Cartogràfic Valencià al costat de la l'Acadèmia Valenciana de la Llengua georeferencia els topònims recopilats en els anys anteriors, és a dir, els assigna coordenades geogràfiques sobre fitxer CAD per a situar-los en la sèrie cartogràfica 1.10.000 de la Comunitat Valenciana. El mètode d'introducció de toponímia durant la realització del mapa 1.10.000 constava de dos fases. La primera es duia a terme des de la l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, que seleccionava els enquestadors per a cada municipi. Els seus enquestadors eixien a camp i arrebegaven tota la informació toponímica sobre un mapa a escala 1.10.000, assenyalant amb punts, línies o àrees el topònim, que identificaven amb un número de referència. Després els enquestadors creaven una base de dades d'Access on hi havia una correspondència entre el número en el mapa i el topònim corresponent. En la segona fase, els tècnics de l'Institut Cartogràfic Valencià, a partir dels mapes confeccionats i les seues respectives bases de dades, introduïen manualment en la seua base de dades toponímica els 50.000 topònims inicials.
3. Entre 2010 – 2011. Es crea la primera versió d'una aplicació web perquè els enquestadors experts en toponímia de la Comunitat Valenciana puguen afegir o modificar des dels seus equips informàtics els topònims existents en el Nomenclàtor i a més, es bolquen els topònims del CAD a una base de dades espacial. Esta aplicació es va desenrotllar per a obtindre una base de dades única compartida per totes les institucions de la Generalitat Valenciana i evitar així duplicitats de dades innecessàries. Un altre dels seus objectius era l'agilitació de la manera de treballar dels enquestadors i dels gestors del projecte i, finalment, també es pretenia guanyar en qualitat de dades, tant els geogràfics com lingüístics, ja que gràcies a ella són els mateixos enquestadors els que introduïxen la informació. En esta fase havien més de 80 tècnics i lingüistes treballant en el projecte i setmanalment s'incorporen a la base de dades aproximadament 500 topònims.
4. Entre 2011 – 2017. A través de l'aplicació web, els enquestadors i lingüistes de cada municipi de la Comunitat Valenciana amplien, corregixen i milloren el contingut del Nomenclàtor fins a superar els 120.000 topònims que hi ha en l'actualitat.

5. En 2017 - 2018. Es crea una segona versió de l'aplicació web per al manteniment del Nomenclàtor i es classifiquen els topònims en funció de la seua escala de representació. Fins a la data els topònims del Nomenclàtor estaven classificats per topònims majors (aquells que es mostren a totes les escales) i topònims menors (els que es representen a escales majors com 1:5.000). Per a escales mitjanes, com 1:50.000 o 1:100.000, era necessària una nova classificació, i ha sigut realitzada en esta fase.
6. De 2018 – actualitat. Fase de manteniment i millora de la base de dades toponímica. Els enquestadors i tècnics a través de l'aplicació web fan xicotets canvis i actualitzacions sobre aquells topònims o àmbits territorials que ho necessiten.

3. ESTRUCTURA DE LA BASE DE DADES, METODOLOGIA D'ACTUALITZACIÓ I USOS DEL NOMENCLÀTOR TOPONÍMIC VALENCIÀ.

L'NTV és una base de dades espacial allotjada en el sistema de gestió de bases de dades PostgreSQL. La component espacial es materialitza a partir del mòdul PostGIS.

Com es disposa d'un entorn de producció cartogràfica i un altre de publicació web, s'utilitzen dos bases de dades idèntiques que se sincronitzen automàticament quan s'han de pujar dades de l'entorn de producció al de publicació, és a dir, quan els enquestadors realitzen edicions sobre la base de dades a través de l'aplicació web personalitzada.

3.1. ENTORN DE PRODUCCIÓ CARTOGRÀFICA

La base de dades de l'entorn de producció es manté principalment a través de dos tipus de ferramentes:

1. D'una banda, un programa SIG d'escriptori a nivell d'administrador per a realitzar totes les tasques pròpies d'este rol, com poden ser edicions massives, gestió de permisos, publicació de servicis a l'entorn de producció cartogràfica, etc.
2. D'altra banda, l'aplicació web comentada en l'apartat anterior que s'utilitza per a l'edició de topònims a nivell d'enquestador. Mitjançant esta ferramenta s'afigen, modifiquen o esborren topònims de la base de dades espacial.
 - En una primera versió (2010), l'aplicació va ser construïda sobre el framework JavaScript EXTJS, usant la llibreria Mapping OpenLayers. En la part del servidor les dades s'emmagatzemaven sobre postgres amb l'extensió espacial POSTGIS. El servidor de mapes triat va ser MAPSERVER. I el protocol d'actualització de dades es va utilitzar un desenrotllament propi de l'Institut Cartogràfic Valencià realitzat amb PHP.

- En la segona versió (2017) l'aplicació web es va realitzar a través de Web AppBuilder a l'entorn de Portal for ArcGIS d'Esri. Les dades també s'emmagatzemen en postgres amb POSTGIS. I el servidor de mapes és ARCGIS SERVER, encara que també es consumixen servicis cartogràfics amb MAPSERVER per a la implementació de l'aplicació.
- Per a la jerarquització dels topònims en funció de l'escala de representació es va generar una aplicació paral·lela a la comentada anteriorment a l'entorn de Portal for ArcGIS i Web AppBuilder.

3.2. SINCRONITZACIÓ DE BASES DE DADES

Una vegada s'ha editat la informació toponímica, a través de qualsevol dels mètodes comentats amb anterioritat, es comprova que els canvis realitzats són correctes i es realitza la sincronització de bases de dades. La sincronització es duu a terme en l'actualitat mitjançant una sèrie de sentències SQL que comprova altes, modificacions i baixes de registres en les taules de topònims puntuals, lineals i poligonals del Nomenclàtor.

Acabada la sincronització s'obté una base de dades en publicació del Nomenclàtor que conté exactament els mateixos topònims que en producció cartogràfica.

3.3. ENTORN DE PUBLICACIÓ

L'entorn de publicació és el que s'utilitza per a mostrar al ciutadà el contingut del Nomenclàtor. Per a esta tasca s'han creat una sèrie de servicis cartogràfics que lliguen els topònims del Nomenclàtor a partir de la base de dades de publicació. Vegem els tipus de servicis desenrotllats i altres usos de l'NTV:

1. Servicis WMS (Servicis de Mapes per Internet).

- El servici principal de l'NTV que es mostra en el visor cartogràfic de la Generalitat Valenciana està realitzat a través d'esta tecnologia, mitjançant el servidor de mapes MAPSERVER. El servici visualitza i simbolitza el contingut del Nomenclàtor en funció de l'escala de representació i respon al següent enllaç:
https://terramapas.icv.gva.es/0103_NTV?service=WMS&request=GetCapabilities

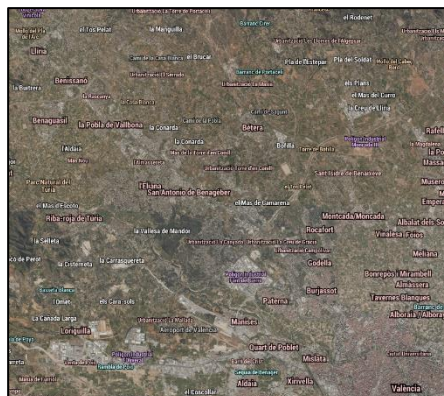

Figura 2: Topònims de l'NTV sobre l'ortofoto

- Els mapes bases topogràfic, gris, bàsic i nocturn, que poden ser visualitzats a través del visor cartogràfic, es creen a partir de la cartografia de referència de l'ICV (1:5.000 i les seues generalitzacions) acompanyats pels textos de l'NTV. Per tractar-se de cartografies amb extensa informació a nivell de capes i elements, una vegada es crea el WMS dels mapes base es genera el WMTS per a mostrar-ho sobre el citat visor. Per a alguns d'estos mapes base, en lloc de servicis WMTS, s'ha utilitzat la tecnologia de tessel·les vectorials.
 - A partir de l'NTV a l'entorn de publicació també es genera el servici de Nomenclàtor harmonitzat a INSPIRE. El servici WMS de l'NTV harmonitzat a INSPIRE pot ser consultat a través de l'enllaç següent: <http://catalogo.icv.gva.es/inspireICV/services/wmsGN?REQUEST=GetCapabilities&SERVICE=WMS&VERSION=1.3.0>
2. Servicis WFS (Servicis d'Elements per Internet) i descàrrega directa.
- Un servici WFS és un enllaç web que s'utilitza per a descàrrega d'elements cartogràfics des de la base de dades de publicació a un emmagatzematge local. S'ha creat un servici d'estes característiques harmonitzat a INSPIRE. L'enllaç és el següent <https://catalogo.icv.gva.es/inspireICV/services/wfsGN?service=WFS&request=GetCapabilities>
 - La descàrrega completa o per retallada de l'NTV (format GPKG) també està disponible a partir d'esta mena de servicis. Per a això es pot accedir a través del servici de catàleg i descàrregues (<https://geocataleg.gva.es/>) en la secció de cartografia de referència, on se situa el Nomenclàtor.
3. Servicis WMTS (Servicis de Tessel·les de Mapes per Internet).
- Com ja s'ha comentat amb anterioritat, per a visualitzar per exemple el mapa topogràfic base o de grises al costat de l'NTV, s'utilitza este tipus de servicis. A través de MAPCACHE es generen els tiles dels WMS, que al seu torn són mostrats en el visor cartogràfic de la GVA. La finalitat dels servicis WMTS és que la visualització de la cartografia siga més àgil a l'hora de moure's pel mapa.
 - El mapa base híbrid també utilitza esta tecnologia. En este cas es compon de l'ortofoto, d'alguns elements cartogràfics d'origen vectorial com per exemple les vies de comunicació, i de l'NTV.

4. Servicis de busca.

- Partint de les bases de dades de publicació en postgres sobre l'esquema del Nomenclàtor, s'ha realitzat un servici de busca mitjançant la plataforma APACHE SOLR que funciona com un servidor de busques. Utilitzant peticions HTTP s'obtenen resultats en XML o JSON que són tractats i mostrats sobre el visor cartogràfic. Un exemple d'un text buscat a partir de la petició amb APACHE SOLR podria ser el següent::
<https://descargas.icv.gva.es/00/buscador/?inicio=0&limite=40&consulta=morella>

5. Aplicacions web.

- A més del visor cartogràfic de la GVA on es mostra e l'NTV, s'ha desenvolupat una aplicació paral·lela per a donar una major difusió al projecte. Permet localitzar, imprimir i descarregar topònims de la base de dades del Nomenclàtor i respon al següent enllace <https://geontv.gva.es/>
- Existixen altres visors que es nodriuen de topònims i textos que provenen de l'NTV i que poden ser consultats a través de la pàgina web de l'ICV, com per exemple la fototeca històrica.

6. Mapes i sèries cartogràfiques. En este apartat s'engloben les sèries cartogràfiques 1:5.000, 1.25.000, 1.50.000, 1.100.000, 1:200.000 i altres cartografies temàtiques on es mostren elements cartogràfics al costat de la toponímia de l'NTV. Són els "mapes clàssics" que normalment s'imprimeixen i distribuïxen en formats PDF, SHAPE o GPKG.

- La sèrie cartogràfica 1:5.000 de l'ICV és la cartografia oficial de la Comunitat Valenciana. És una cartografia contínua, encara que també s'oferix a l'usuari per fulles. A l'ésser una escala gran s'etiqueta amb la toponímia major i la menor de l'NTV.

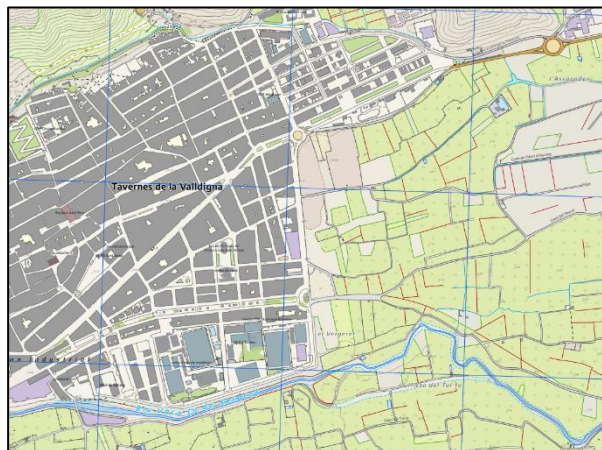

Figura 3: Sèrie cartogràfica 1:5.000

- Altres productes cartogràfics amb elements de l'NTV estan accessibles a través de la pàgina web de l'ICV. Alguns exemples són els mapes escolars o la col·lecció de parcs naturals.